

Nr 317.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående grunderna för uttagande av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1943 m. m.; given Stockholms slott den 21 maj 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRÅMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter frågan om grunderna för uttagande av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1943 samt vissa andra spörsmål angående utformningen av riksstaten för budgetåret 1943/44. Departementschefen anför därvid följande.

Å driftbudgeten i det i 1943 års statsverksproposition framlagda förslaget till riksstat för budgetåret 1943/44 beräknades utgifterna under de olika huvudtitlarna samt för statens kapitalfonder till ett sammanlagt belopp av 2,515 miljoner kronor. Vidare uppfördes på beredskapsstaten för försvarsväsendet driftbudgetanslag om tillhoppa 1,260 miljoner kronor. Vid fullständigt ianspråktagande av beredskapsstatens anslag beräknades sålunda statsverkets totala utgifter å driftbudgeten till 3,775 miljoner kronor. Inkomsterna uppskattades till drygt 2,675 miljoner kronor och det beräknade underskottet att avföras på statens budgetutjämningsfond till 1,100 miljoner kronor.

Förändringar av utgifterna.

Av de i statsverkspropositionen upptagna utgifterna å *driftbudgeten* hänförde sig 2,200 miljoner kronor till egentliga statsutgifter under första — fjortonde huvudtitlarna och 315 miljoner kronor till utgifter för statens kapitalfonder. Huvudparten av sistnämnda summa föll på riksgäldsfonden med 257 miljoner kronor. Avskrivningarna av nya kapitalinvesteringar uppgingo till 54 miljoner kronor.

I särskilda propositioner har Kungl. Maj:t föreslagit ett flertal ändringar beträffande driftbudgetens utgiftssida.

De viktigaste ändringsförslagen avse fjärde, femte, nionde och elfte huvudtitlarna samt huvudtiteln för avskrivning av nya kapitalinvesteringar. — Anslagssumman å försvarsdepartementets huvudtitel, som i statsverkspropositionen beräknades till 777 miljoner kronor, har stigit till 785 miljoner kronor. Skillnaden, 8 miljoner kronor, utgöres till största delen av nytillkomna anslag för vid statsverkspropositionens avgivande icke förutsedda ändamål, varav ett till modernisering av flygplankryssaren Gotland å 2.7 miljoner kronor, ett till provisoriska åtgärder till förbättring av tandvården inom försvarsväsendet å 0.9 miljon kronor samt ett till krigsmaterielnämndens driftkostnader vid vissa förråd å 3.2 miljoner kronor. — För socialdepartementets huvudtitel, vilken i statsverkspropositionen upptogs med 459 miljoner kronor, har inträtt en ökning av netto 7.6 miljoner kronor, varav nära 6 miljoner kronor falla på dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd. Bland övriga förändringar märkes en minskning om 1.0 miljon kronor på anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering, vilken minskning dock till stor del motväges av en ökning om 0.5 miljon kronor på anslaget till statens arbetsmarknadskommission: omkostnader. Vidare har tillkommit ett anslag å 0.8 miljon kronor till anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m. — Jordbruksdepartementets huvudtitel har undergått en ökning med 23 miljoner kronor. Av ökningen faller 6 miljoner kronor på prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och 16.5 miljoner kronor på kostnader i samband med svenska spannmålsbolagets verksamhet. — Anslagssumman å folkhushållningsdepartementets huvudtitel utvisar den största stegringen, nära 35 miljoner kronor. Härav avser 30 miljoner kronor prisrabattering å vissa livsmedel, vilket anslag uppräknats från 80 till 110 miljoner kronor, samt 4 miljoner kronor förmalningsersättningar, vilka uppräknats från 30 till 34 miljoner kronor. — För huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar, som i statsverkspropositionen slutade på 53.8 miljoner kronor, äro ett flertal ändringar påkallade, vilka jag i annat sammanhang denna dag anmält. Ändringarna medföra en höjning av anslagssumman med 8 miljoner kronor.

Beträffande Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen och i särskilda propositioner framlagda anslagsäskanden har riksdagen i flertalet fall redan

fattat beslut. Anslagsgranskningen har icke medfört någon nämnvärd förändring i de förut angivna siffrorna.

Enligt uppgifter, som under hand inhämtats från riksgäldskontoret, bör staten för riksgäldsfonden nu justeras och det tidigare beräknade underskottet ökas med 6 miljoner kronor. Jag förutsätter att riksdagen vidtager jämkning i det i riksstatsförslaget uppförda underskottet i enlighet därmed.

Den totala nettoökning i förhållande till statsverkspropositionen, varmed man nu har att räkna, uppgår till 95 miljoner kronor. Anslagssumman å riksstatens driftbudget skulle härigenom, såvitt nu kan bedömas, bli nära 2,611 miljoner kronor.

Medelsbehovet på *beredskapsstaten för försvarsväsendet* för nästa budgetår uppskattades i statsverkspropositionen till 1,260 miljoner kronor, varav 1,125 miljoner kronor under fjärde huvudtiteln. Enligt det slutliga förslag till stat som jag i annat sammanhang denna dag anmält bör medelsbehovet nu beräknas till 1,325 miljoner kronor, varav 1,200 miljoner kronor under fjärde huvudtiteln.

Ny beräkning av vissa inkomsttitlar.

I statsverkspropositionen utvisar driftbudgetens inkomstsida, såsom nyss erinrats, en summa av drygt 2,675 miljoner kronor, varav 2,297 miljoner hänföra sig till egentliga statsinkomster och drygt 378 miljoner kronor till inkomster av statens kapitalfonder.

Bland de under egentliga statsinkomster ingående skatterna beräknades i statsverkspropositionen inkomst- och förmögenhetsskatten giva 520 miljoner kronor, värnsskatten 400 miljoner kronor, krigskonjunkturskatten 30 miljoner kronor och särskild skatt å förmögenhet 29 miljoner kronor. Stämpelmedlen upptogs till 65 miljoner kronor. I automobilskattemedel beräknades inflyta 30 miljoner kronor. Tullar och acciser beräknades giva sammanlagt 1,070 miljoner kronor, varav allmän omsättningsskatt 290 miljoner kronor, varuskatt 50 miljoner kronor, tobaksskatt 210 miljoner kronor och skatter på alkoholhaltiga drycker sammanlagt 334 miljoner kronor.

Inkomsterna från statens affärsverksfonder beräknades i statsverkspropositionen till sammanlagt 271 miljoner kronor, därav för postverket 35 miljoner kronor, för telegrafverket 60 miljoner kronor, för statens järnvägar 120 miljoner kronor, för statens vattenfallsverk 33 miljoner kronor och för domänverket 23 miljoner kronor.

I skrivelse den 9 december 1942 med inkomstberäkning för budgetåret 1943/44 uttalade riksräkenskapsverket, att den framlagda inkomstberäkningen vore grundad på mycket osäkra och svårbedömbara faktorer, varför verket fann naturligt, att inkomstberäkningen gjordes till föremål för en allmän översyn vid fastställandet av riksstaten för nästa budgetår. Vid anmälan i finansplanen av riksräkenskapsverkets inkomstberäkning fann jag icke anledning frångå verkets beräkningar. Jag förutsatte dock därvid i likhet med verket, att beräkningarna senare under riksdagen skulle göras till föremål för en all-

män översyn. I berörda syfte har Kungl. Maj:t den 9 april 1943 uppdragit åt riksräkenskapsverket att verkställa ny beräkning av statsverkets inkomster under de större inkomsttitlarna för budgetåret 1943/44.

Med skrivelse den 7 maj 1943 har riksräkenskapsverket överlämnat anbefalld beräkning. I skrivelsen anför verket, att den företagna översynen av den i statsverkspropositionen ingående beräkningen av statsverkets inkomster för budgetåret 1943/44 verkställts med utgångspunkt från de allmänna förutsättningar, vilka legat till grund för riksräkenskapsverkets i skrivelse den 9 december 1942 framlagda inkomstberäkning för nämnda budgetår. Beträffande sättet för beräkningarnas verkställande anför verket i huvudsak följande.

För fullgörande av det åt riksräkenskapsverket lämnade uppdraget har ämbetsverket i första hand genom skrivelse till vederbörande myndigheter m. fl. anhållit, att de ville meddela ämbetsverket beräkning av inkomsterna under budgetåret 1943/44 å följande riksstatstitlar, nämligen: stämpelmedel, automobilskattemedel (fordonsskatt och bensinskatt), tullmedel, varuskatt, trafikskatt, tilläggsskatter å bensin, accis å silke, accis å margarin och vissa andra fettvaror, skatt å kaffe, brännvinstillverkningskatt, rusdrycksförsäljningsmedel (av partihandelsbolag och av detaljhandelsbolag), omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, omsättningsskatt å vin, maltdrycksskatt, skatt å läskedrycker, inkomst av myntning och justering, fyr- och båkmedel, lotspenningar, överskotten av postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och domänverket samt av folkpensioneringsfonden. Beträffande beräkningen av vissa andra inkomsttitlar för budgetåret 1943/44 hava upplysningar inhämtats under hand; vissa små inkomsttitlar hava lämnats utanför undersökningen.

Beträffande inkomst- och förmögenhetsskatten samt de övriga skatter ävensom folkpensionsavgifterna, vilka grunda sig på årets taxering, har riksräkenskapsverket från taxeringsmyndigheterna införskaffat erforderligt material för bedömande av taxeringsutfallet och på grundval av detta material verkställt en preliminär beräkning rörande årets taxeringsresultat för inkomst- och förmögenhetsskatten. Med utgångspunkt härifrån har riksräkenskapsverket verkställt förnyad beräkning av de därav beroende skatteinkomsttitlarna. Preliminära resultat av denna beräkning ha under hand meddelats finansdepartementet.

Jag torde nu i korthet få redogöra för de justeringar av den i statsverkspropositionen förordade uppskattningen av intäkterna under de olika inkomsttitlarna, till vilka anledning synes föreligga.

Inkomst- och förmögenhetsskatt. Det till inkomst- och förmögenhetsskatt för fysiska personer beskattningsbara beloppet beräknades av riksräkenskapsverket i dess till grund för statsverkspropositionen liggande förslag till 4,150 miljoner kronor, vilket innebar en stegring av fjolårets taxeringssiffra med 13.8 procent. Det nu inkomna materialet från 1943 års taxering utvisar för de fysiska personernas beskattningsbara belopp en stegring av 25.8 procent för landsbygden, 10.5 procent för Göteborgs stad, 19.5 procent för övriga städer med över 10,000 inneväanare (utom Stockholm) samt

21.5 procent för städer med under 10,000 innevånare. För Stockholms stad har stegringen av det beskattningsbara beloppet uppskattats till 13 procent med ledning av vissa inom socialstyrelsen sammanställda uppgifter rörande utvecklingen av den totala lönesumman för olika näringsgrenar i Stockholm under år 1942 i jämförelse med år 1941. Efter sammanvägning av det hopbragta materialet beräknas den totala siffran för beskattningsbart belopp för fysiska personer vid 1943 års taxering till 4,400 miljoner kronor.

I fråga om aktiebolag ger det inkomna materialet icke anledning att vidtaga ändring i riksräkenskapsverkets tidigare beräkning. Denna uppfattning stöddes av en speciell undersökning rörande utvecklingen av vinstsiffrorna för ett antal svenska aktiebolag som verket företagit.

För övriga skattskyldiga tillsammans antogs man kunna räkna med ett i stort sett oförändrat beskattningsbart belopp i förhållande till fjolårets taxering.

Den genomsnittliga procentsatsen för bottenkatten antages vara 7.55 procent eller samma procentsats som i decemberberäkningen. Likaledes i anslutning till decemberberäkningen antages, att tillägsskatten skall uppgå till ungefär samma belopp vid 1943 års taxering som vid 1942 års taxering eller till 53 miljoner kronor.

Enligt förestående beräkningar skulle den år 1943 debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten uppgå till 562.1 miljoner kronor. Den under budgetåret 1943/44 inflytande bruttointkomsten av inkomst- och förmögenhetsskatten beräknas nu till 97.5 procent av det debiterade skattebeloppet. Från den inflytande bruttointkomsten avgå restitutioner, vilka uppskattas till 4 miljoner kronor. I decemberberäkningen hade riksräkenskapsverket antagit en inflytandeprocent av 96 och ett restitutionsbelopp av 2.5 miljoner kronor. De nu föreslagna höjningarna synas befogade med hänsyn till erfarenheten vid beräkningen i riksräkenskapsverkets skrivelse den 30 april 1943 av utfallet av statsregleringen för budgetåret 1942/43. I enlighet härmed skulle den behållna inkomsten å förevarande titel utgöra i avrundat tal 545 miljoner kronor.

I detta sammanhang må erinras om att den av riksdagen beslutade kupongskatten får antagas bidra till en förbättring av uppbördsresultatet med avseende å av skatteformen berörda inkomster.

V ä r n s k a t t. Den nu verkställda förnyade beräkningen av värnskatten för budgetåret 1943/44 har baserats på de beräkningar rörande det till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt beskattningsbara beloppet, för vilka redogjorts under föregående titel. Den för fysiska personer debiterade värnskatten har uppskattats till 86.4 procent av den debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten för samma grupp. Den totala debiterade värnskatten beräknas till 439.5 miljoner kronor. Med ledning av utfallet av värnskatten under budgetåret 1942/43 antages inflytandeprocenten uppgå till 97 procent och restitutionsbeloppet till 1 miljon kronor. På grund härav beräknas värnskatten för budgetåret 1943/44 nu till avrundat 425 miljoner kronor.

K r i g s k o n j u n k t u r s k a t t e n beräknas för budgetåret 1942/43 giva 34 miljoner kronor. I statsverkspropositionen har titeln upptagits till 30 mil-

joner kronor. I betraktande av de uppgifter, som erhållits rörande utvecklingen av underlaget för inkomst- och förmögenhetsskatten, särskilt i vad avser aktiebolagen, torde krigskonjunkturskatten för nästa budgetår nu böra upptagas med 35 miljoner kronor.

Särskild skatt å förmögenhet. Samtidigt med att uppgifter införskaffats rörande utfallet av taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt har riksräkenskapsverket i år jämväl inhämtat uppgifter rörande utvecklingen av den till särskild skatt å förmögenhet beskattningsbara förmögenheten. Dessa uppgifter utvisa för landsbygden en stegring av den beskattningsbara förmögenheten från 1942 till 1943 års taxering av 7.3 procent, för Göteborgs stad en stegring av 3.0 procent och för övriga städer (utom Stockholm) en stegring av 4.8 procent. Med utgångspunkt härifrån uppskattas den totala beskattningsbara förmögenheten vid 1943 års taxering till cirka 14,275 miljoner kronor, vilket innebär en stegring från 1942 års taxering av 6.0 procent. Denna stegring är delvis betingad av den vid den särskilda förmögenhetsskatten gällande reduktionsregeln, som medför att reduktionen av den skattepliktiga förmögenheten blir mindre då de till statlig inkomst- och förmögenhetsskatten taxerade beloppen ökas. Med ledning av den antagliga utvecklingen av de genomsnittliga procentalen för förmögenhetsskatten inom skilda orter beräknas den särskilda förmögenhetsskatten på grundval av 1943 års taxering bliva debiterad till ett belopp av mellan 30 och 31 miljoner kronor, varför inkomstiteln för budgetåret 1943/44 föreslås upptagen till 30 miljoner kronor.

B e n s i n s k a t t e n upptogs i statsverkspropositionen till 5 miljoner kronor. Utfallet för löpande budgetår har av riksräkenskapsverket beräknats till 3 miljoner kronor. Med ledning av vissa från generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen inhämtade upplysningar har riksräkenskapsverket föreslagit, att inkomstiteln för budgetåret 1943/44 upptages till 3.5 miljoner kronor.

T u l l m e d e l beräknas för löpande budgetår inflyta med 110 miljoner kronor. I likhet med generaltullstyrelsen har riksräkenskapsverket icke funnit det möjligt att förutse, huru de förhållanden, som inverka på tullmedelsuppbördens storlek, komma att utveckla sig under budgetåret 1943/44. I anledning härav har riksräkenskapsverket ansett inkomstiteln böra upptagas till nyssnämnda belopp, 110 miljoner kronor.

I a l l m ä n o m s ä t t n i n g s s k a t t, vilken inkomstitel i statsverkspropositionen beräknats till 290 miljoner kronor, har av riksräkenskapsverket beräknats inflyta 310 miljoner kronor. I denna fråga har verket anfört följande.

I sin inkomstberäkning den 9 december 1942 beräknade riksräkenskapsverket, att allmänna omsättningsskatten skulle giva 280 miljoner kronor under budgetåret 1942/43 och 290 miljoner kronor under budgetåret 1943/44. I sin skrivelse den 30 april 1943 angående beräkning av utfallet av statsregleringen för innevarande budgetår har riksräkenskapsverket upptagit allmän omsättningsskatt till 290 miljoner kronor, vilken beräkning torde vara i överkant. Vid bedömande av omsättningsskattens utveckling i fortsättningen bör hänsyn tagas till de strävanden att stabilisera priser och löner, vilka betecknas

såsom prisstopp och lönestopp och vilka deklarerats från senhösten 1942. Utfallet av allmänna omsättningsskatten är, förutom av varutillgång och prisnivå, i hög grad betingat av inkomstutvecklingen för konsumenterna och sålunda främst av den allmänna lönenivåns utveckling och av sysselsättningen. Det är anledning antaga, att omsättningsskatten kommer att under förra delen av nästa budgetår hålla sig på en nivå, som icke oväsentligt överstiger siffrorna för motsvarande månader under budgetåret 1942/43, samt att skatten för senare delen av nästa budgetår kommer att relativt nära ansluta sig till de siffror, som utvisas av månaderna under senare delen av budgetåret 1942/43. Olika antaganden kunna givetvis göras om graden av anslutningen till det nu löpande budgetårets siffror. Med utgångspunkt från de allmänna förutsättningar, vilka ligga till grund för riksräkenskapsverkets förevarande inkomstberäkning, föreslår riksräkenskapsverket, att allmänna omsättningsskatten för budgetåret 1943/44 nu beräknas till 310 miljoner kronor.

Inkomsttiteln *varuskatt* har i statsverkspropositionen upptagits till 50 miljoner kronor. För löpande budgetår beräknas i varuskatt inflyta 56 miljoner kronor. Kontrollstyrelsen har nu uppskattat inkomsten av varuskatt för nästa budgetår i vad avser inom riket tillverkad vara till 35 miljoner kronor. Med hänsyn till ovissheten rörande möjligheterna att upprätthålla importen av kakaoböner för chokladframställning föreslår riksräkenskapsverket, att inkomsttiteln i riksstaten uppföres med ett till 40 miljoner kronor reducerat belopp.

Tilläggs skatter å *bensin* beräknas av riksräkenskapsverket, i anslutning till uppskattningen av intäkten av bensinskatt, under budgetåret 1943/44 inflyta med 7 miljoner kronor. I statsverkspropositionen upptogs inkomsttiteln till 10 miljoner kronor.

Inkomsten av *accis* å *margarin* och *vissa andra fettvaror* upptogs i statsverkspropositionen med 18 miljoner kronor och beräknas under löpande budgetår utfalla med 17.5 miljoner kronor. Genom kungörelse 193/1943 har accissatsen å hushållsmargarin från och med den 22 april 1943 nedsatts från 40 öre till 30 öre per kilogram. Under förutsättning att sistnämnda accissats bibehålles under nästa budgetår, föreslår riksräkenskapsverket, med stöd av kontrollstyrelsens och livsmedelskommissionens beräkningar, att inkomsttiteln upptages med 14 miljoner kronor.

Inkomsttiteln *tobaksskatt*, som i statsverkspropositionen upptogs med 210 miljoner kronor, beräknas under löpande budgetår ge 238 miljoner kronor. Med hänsyn till svårigheten att överblicka möjligheterna i fråga om råvaruförsörjningen förordar riksräkenskapsverket att tobaksskatten i riksstaten för budgetåret 1943/44 uppföres med 200 miljoner kronor.

I *rusdrycksförsäljningsmedel: detaljhandelsbolag* beräknades i statsverkspropositionen skola under nästa budgetår inflyta 23 miljoner kronor. Utfallet för löpande budgetår uppskattas till 33 miljoner kronor. Under förutsättning av bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 190 till årets riksdag om skärpning av beskattningen av spritdrycker och *vin m. m.* uppskattar riksräkenskapsverket statsverkets inkomster från detaljhandelsbolagen till 27 miljoner kronor.

Omsättnings- och utskänkningskatt å spritdryck

ker beräknades i statsverkspropositionen ge 225 miljoner kronor under nästa budgetår. Utfallet för löpande budgetår uppskattas till 240 miljoner kronor. Under antagande av bifall till propositionen nr 190 och i anslutning till kontrollstyrelsens beräkningar föreslår riksräkenskapsverket, att inkomstiteln för nästa budgetår uppföres med 265 miljoner kronor.

Omsättningsskatt å vin upptogs i riksstatsförslaget med 10 miljoner kronor och beräknas för löpande budgetår ge 14.5 miljoner kronor. I propositionen nr 190 har den skärpta vinbeskattningen erhållit formen av en särskild utskänkningsskatt. I lagtekniskt hänseende ha därvid de nuvarande bestämmelserna angående omsättningsskatt å inhemskt vin och angående särskild omsättningsskatt å vin sammanförts med de föreslagna bestämmelserna om utskänkningsskatt å vin till en förordning angående omsättnings- och utskänkningsskatt å vin. I anslutning härtill anser riksräkenskapsverket, att inkomstiteln i fråga bör benämnas omsättnings- och utskänkningsskatt å vin. Den av skatteskärpningen uppkommande inkomstökningen har kontrollstyrelsen ansett försiktigtvis icke böra beräknas till högre belopp än 1 miljon kronor. I enlighet härmed föreslår riksräkenskapsverket, att under titel omsättnings- och utskänkningsskatt å vin för budgetåret 1943/44 beräknas ett belopp av 11 miljoner kronor.

Lotteri medlen beräknas nu av riksräkenskapsverket komma att under budgetåret 1943/44 inflyta med 28 miljoner kronor, eller 1.5 miljoner kronor mera än vad som beräknades i statsverkspropositionen.

Postverkets överskott uppskattades i statsverkspropositionen till 35 miljoner kronor för budgetåret 1943/44. Under löpande budgetår beräknas inflyta drygt 31 miljoner kronor. I anslutning till generalpoststyrelsens nu verkställda beräkningar, vid vilka hänsyn tagits till utvecklingen av postverkets inkomster och utgifter under det senast förflutna halvåret, beräknar riksräkenskapsverket nettointkomsten för nästa budgetår till 37 miljoner kronor.

Inkomsterna från statens järnvägar ha i riksstatsförslaget upptagits till 120 miljoner kronor, vilket belopp jämväl — under förutsättning att Kungl. Maj:t bifaller en hemställan från järnvägsstyrelsen om extra avsättning till förnyelsefond med omkring 25 miljoner kronor — beräknas utgöra nettointäkten under löpande budgetår. Enligt järnvägsstyrelsens förslag, till vilket riksräkenskapsverket anslutit sig, skall inkomstiteln i riksstaten för nästa budgetår upptagas till det i statsverkspropositionen beräknade beloppet, 120 miljoner kronor. Överskottet beräknas visserligen till 139 miljoner kronor, men med hänsyn till behovet av extra avsättning till förnyelsefond jämväl under nästa budgetår samt till ovissheten i fråga om de till grund för beräkningarna liggande antagandena ha myndigheterna uttalat sig för att den i riksstatsförslaget uppförda siffran bibehålles.

Under diverse kapitalfonder beräknades i statsverkspropositionen skola inflyta 0.5 miljon kronor. Med hänsyn till påräknelig inkomst av investeringar till reglering av vissa finska krediter under fonden för för-

lag till statsverket å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår uppskattar riksräkenskapsverket nu inkomsterna under denna inkomstitel till 3 miljoner kronor.

I anslutning till de nu återgivna beräkningarna torde följande böra anmärkas. I årets statsverksproposition anförde jag vid behandlingen av de påräkneliga inkomsterna av investeringarna i statens utlåningsfonder (Inkomsterna sid. 51), att denna fråga skulle i nu förevarande sammanhang upptagas till förnyad prövning med hänsyn dels till eventuell inkomstökning på grund av äskade ytterligare investeringar i statens utlåningsfonder, dels ock till resultatet av vissa utredningar rörande räntan å lån från statens utlåningsfonder. En verkställd undersökning har givit vid handen, att de för nästa budgetår beslutade eller äskade investeringarna i statens utlåningsfonder icke kunna förväntas medföra inkomstillskott av den storleksordning, att en justering av statsverkspropositionens beräkningar vore påkallad. Vad beträffar frågan om jämkningar i gällande räntesatser kommer förslag i ämnet icke att föreläggas riksdagen vid dess nu pågående session. Med hänsyn till dessa förhållanden torde den i statsverkspropositionen verkställda uppskattningen av inkomsterna från statens utlåningsfonder för nästa budgetår böra godtagas.

Riksräkenskapsverkets i det föregående återgivna beräkningar ha utförts med tillämpning av sedvanliga metoder för uppskattningen av statsverkets inkomster och bygga på ett så fullständigt material som nu stått att erhålla. *Departements-
chefen.* Ovissheten om den framtida utvecklingen medför emellertid, att beräkningarna måste anses vara mycket osäkra. De reservationer, till vilka det för uppskattningarna grundläggande betraktelsesättet föranleder, har jag närmare behandlat vid anmälan av inkomstberäkningen i årets statsverksproposition. Med hänvisning till vad jag därvid anförde och med bortseende tillsvidare från inkomst- och förmögenhetsskatten samt värnskatten, förordar jag, att förslag förelägges riksdagen att i riksstaten upptaga de olika inkomstitlarna i enlighet med riksräkenskapsverkets nu framlagda beräkningar.

Inkomst- och förmögenhetsskattens samt värnskattens avkastning har av riksräkenskapsverket uppskattats med utgångspunkt från antagandet, att skatterna skola utgå efter oförändrade grunder. Om denna förutsättning godtages, skulle inkomstsumman å riksstatens driftbudgetsdel vid bifall till de nyss förordade justeringarna av vissa andra inkomstitlar visa en ökning i förhållande till statsverkspropositionen med 109 miljoner kronor. Då anslagssumman å driftbudgeten, enligt vad tidigare anförts, visar en ökning med 95 miljoner kronor, kommer överskottet av inkomster över de normala utgifterna, som i det ursprungliga riksstatsförslaget uppgick till 160 miljoner kronor, att stiga med mellan 13 och 14 miljoner kronor. Det beräknade underskottet å riksstaten ökas emellertid, på grund av att det visat sig nödvändigt att höja summan av de å beredskapsstat för försvarsväsendet uppförda anslagen med 65 miljoner kronor. Mot det i statsverkspropositionen beräknade underskottet å 1,100 miljoner kronor får alltså nu ställas ett beräknat underskott å $(1,100 + 95 - 109 + 65 =)$ 1,151 miljoner kronor.

Den uppräknig av avkastningen under olika inkomsttitlar, som — med bortseende från den föreslagna spritskattehöjningen — ansetts möjlig vid en förnyad uppskattning av inkomstutfallet, motsvaras alltså av en t. o. m. något större utgiftsökning på driftbudgeten. Blott en del av den beräknade avkastningen av den föreslagna spritskattehöjningen bidrager därför till att täcka den anslagsökning på beredskapsstaten som visat sig nödvändig. I övrigt föranleder denna ökning en försämring av det totala budgetutfallet.

I statsregleringsbesluten för innevarande budgetår förverkligades för första gången under kriget det finanspolitiska minimikravet, att de normala, på driftbudgeten uppförda anslagen skulle täckas av den beräknade avkastningen av löpande inkomster. I riksstatsförslaget för nästa budgetår inregistreras nu en automatisk inkomstökning å cirka 400 miljoner kronor i förhållande till beräkningarna i riksstaten för innevarande budgetår. Utgifterna ha emellertid samtidigt ökats så starkt, att de absorbera mer än hälften av den sålunda inregistrerade inkomstökningen, vilken därför blott till en mindre del framträder såsom ett överskott av inkomster över normala utgifter som bidrager till finansieringen av beredskapsutgifterna. Den automatiska ökningen av statsinkomsterna återspeglar icke ökade realinkomster i samhället utan endast en fortgående stegring av inkomstsumman i pengar räknat. En utveckling, genom vilken statsinkomster med detta ursprung förbrukas för ökade normala statsutgifter, är icke tillfredsställande. Den betyder, att indragningen till statskassan av en del av de ökade penninginkomsterna i samhället icke — såsom önskvärt vore — medför någon minskning av det köpkraftsöverskott, till vilket beredskapsutgifterna ge upphov. Utgiftsökningen borde av penningpolitiska skäl föranleda en skärpt beskattning, så att den automatiska ökningen av statsinkomsterna till följd av stegrade penninginkomster komme att avspeglas i en åtminstone lika stor minskning av underskottet å riksstaten.

Mot en ytterligare skatteskärpning kan invändas, att den skulle stå i strid mot pris- och lönestopppolitiken. Denna invändning är emellertid icke hållbar. Jag vill erinra om att de i höstas godkända riktlinjerna för penningpolitiken förutsatte, att ett pris- och lönestopp skulle kombineras med en indragning av fri köpkraft genom skärpt beskattning, som avlastade en del av det tryck på prissystemet den bestående spänningen mellan köpkraft och försörjningsmöjligheter finge anses utöva. Återverkningarna av skattehöjningar på levnadskostnadsindex rubba icke riktigheten av denna tankegång. Verkställda undersökningar visa för övrigt, att de hittills vidtagna höjningarna av de direkta skatterna blott vid ett enda tillfälle samt då endast under kort tid och i ringa utsträckning medfört en lönestegring genom sin återverkan på levnadskostnadsindex.

Trots de skäl som sålunda tala för en skatteskärpning kunna delade meningar råda i fråga om utformningen av den ytterligare beskattning som är påkallad. Man kan peka på det förhållandet, att den fria köpkraften för närvarande i stor utsträckning neutraliseras genom pris- och varuregleringarna. Under sådana förhållanden tvingar icke läget till ett omedelbart avgörande

i skattefrågan, utan denna kan bli föremål för ytterligare överväganden. Ett uppskov synes lämpligt för att den under krigsåren framvuxna beskattningen skall hinna underkastas en enhetlig översyn i syfte att pröva, huruvida dess avvägning blivit den ur olika synpunkter lämpligaste. Inom finansdepartementet pågå för närvarande nya utredningar rörande skattetrycket på olika inkomsttagargrupper och på näringslivet. Jag har för avsikt att föreslå, att särskilda sakkunniga tillkallas för att med stöd av de resultat, till vilka dessa undersökningar leda, verkställa en sådan översyn.

Vid övervägande av här angivna omständigheter har jag funnit mig böra föreslå, att inkomst- och förmögenhetsskatten samt värnskatten under nästa budgetår uttagas efter oförändrade grunder. Detta ståndpunktstagande utesluter givetvis icke, att smärre justeringar under budgetåret kunna finnas påkallade med avseende å olika konsumtionskatter. Jag torde i detta sammanhang få erinra om vad jag vid anmälan av inkomstberäkningen i årets statsverksproposition anförde angående en ytterligare skärpt beskattning av konsumtion av lyxkaraktär (Inkomster å driftbudgeten, sid. 41).

Med åberopande av det anförda föreslår jag, att även inkomst- och förmögenhetsskatten samt värnskatten i riksstaten upptagas i enlighet med riksräkenskapsverkets senaste beräkning. Förslag om värnsskatt för budgetåret 1943/44 torde få anmälas i annat sammanhang denna dag. Jag hemställer i det följande om att inkomst- och förmögenhetsskatten skall föreslås uttagen med samma procenttal som för år 1942. Därvid måste beaktas det förslag angående viss ändring av beskattningsgrunden för livförsäkringsbolag som är föremål för riksdagens prövning (prop. nr 172).

Hemställan.

Under åberopande av vad här anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att under förutsättning av bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 172 till årets riksdag framlagda förslag besluta, att bottensskatt enligt 18 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall — med iakttagande av vad i 20 §, andra stycket, samma förordning stadgas — för år 1943 utgå med 150 procent av grundbeloppet för skattskyldiga, som avses i 18 § 2 mom. a) och c) nämnda förordning, samt med 200 procent av grundbeloppet för skattskyldiga, som avses i samma moment b).

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av i statsverkspropositionen framlagda förslag såvitt avser upptagande i riksstaten för budgetåret 1943/44 av nedan angivna inkomsttitlar — föreslå riksdagen

att — under förutsättning i vissa fall av bifall till av Kungl. Maj:t framlagda skatteförslag —

dels upptaga följande inkomstitlar sålunda:

Inkomst- och förmögenhetsskatt, <i>bevillning</i>	kronor	545,000,000
Värnskatt, <i>bevillning</i>	»	425,000,000
Krigskonjunkturskatt, <i>bevillning</i>	»	35,000,000
Särskild skatt å förmögenhet, <i>bevillning</i>	»	30,000,000
Bensinskatt, <i>bevillning</i>	»	3,500,000
Tullmedel, <i>bevillning</i>	»	110,000,000
Allmän omsättningsskatt, <i>bevillning</i> ..	»	310,000,000
Varuskatt, <i>bevillning</i>	»	40,000,000
Tilläggs skatter å bensin, <i>bevillning</i>	»	7,000,000
Accis å margarin och vissa andra fettvaror, <i>bevillning</i>	»	14,000,000
Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	»	200,000,000
Rusdrycksförsäljningsmedel, <i>bevillning</i> : Detaljhandelsbolag	»	27,000,000
Omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker, <i>bevillning</i>	»	265,000,000
Lotterimedel	»	28,000,000
Postverket, <i>bevillning</i>	»	37,000,000
Diverse kapitalfonder	»	3,000,000;

dels ock upptaga inkomstiteln Omsättningsskatt å vin under ändrad benämning sålunda:

Omsättnings- och utskänkningskatt å vin, <i>bevillning</i>	kronor	11,000,000.
--	--------	-------------

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

W. Dickson.

BILAGA

Driftbudgeten för

Inkomster.

	Statsverks- propositionen Milj. kr.	Senare ändringar Milj. kr.	Summa Milj. kr.
<i>A. Egentliga statsinkomster:</i>			
I. Skatter	2,145.1	+ 102.5	2,247.6
II. Uppbörd i statens verksamhet	52.8	—	52.8
III. Bidrag från folkpensioneringsfonden ..	58.0	—	58.0
IV. Diverse inkomster	41.1	+ 1.5	42.6
Säger	2,297.0	+ 104.0	2,401.0
<i>B. Inkomster av statens kapitalfonder:</i>			
I. Statens affärsverksfonder	271.0	+ 2.0	273.0
II. Riksbanksfonden	10.0	—	10.0
III. Statens allmänna fastighetsfond	11.6	—	11.6
IV. Försvarsväsendets fastighetsfond	14.5	—	14.5
V. Statens utlåningsfonder	16.6	—	16.6
VI. Fonden för låneunderstöd	4.9	—	4.9
VII. Fonden för statens aktier	14.6	—	14.6
VIII. Statens pensionsfonder	35.0	—	35.0
IX. Diverse kapitalfonder	0.5	+ 2.5	3.0
Säger	378.7	+ 4.5	383.2
Säger för inkomster å riksstaten	2,675.7	+ 108.5	2,784.2
<i>Beräknat underskott å statsregleringen att av- föras å statens budgetutjämningsfond</i>	1,099.6	+ 51.8	1,151.4
Summa	3,775.3	+ 160.3	3,935.6

Bilaga.

budgetåret 1943/44.

Utgifter.

	Statsverks-	Senare	Summa
	propositionen	ändringar	
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
<i>A. Egentliga statsutgifter:</i>			
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	1.8	—	1.8
II. Justitiedepartementet	23.7	+ 0.4	24.1
III. Utrikesdepartementet	10.4	+ 0.8	11.2
IV. Försvarsdepartementet	776.6	+ 8.7	785.3
V. Socialdepartementet	459.2	+ 7.6	466.8
VI. Kommunikationsdepartementet	137.0	+ 0.5	137.5
VII. Finansdepartementet	65.4	+ 0.5	65.9
VIII. Ecklesiastikdepartementet	296.1	+ 2.5	298.6
IX. Jordbruksdepartementet	169.2	+ 23.3	192.5
X. Handelsdepartementet	28.0	+ 2.2	30.2
XI. Folkhushållningsdepartementet	148.4	+ 34.3	182.7
XII. Pensionsväsendet	76.3	+ 0.2	76.5
XIII. Oförutsedda utgifter	1.0	—	1.0
XIV. Riksdagen och dess verk m. m.	7.0	—	7.0
Säger	2,200.1	+ 81.0	2,281.1
<i>B. Utgifter för statens kapitalfonder:</i>			
I. Luftfartsfonden	1.1	—	1.1
II. Riksgäldsfonden	257.0	+ 6.0	263.0
III. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	53.8	+ 8.3	62.1
IV. Avskrivning av oreglerade kapitalme-			
delsförluster	3.3	—	3.3
Säger	315.2	+ 14.3	329.5
Säger för utgifter å riksstaten	2,515.3	+ 95.3	2,610.6
Beredskapsstat för försvarsväsendet	1,260.0	+ 65.0	1,325.0
Summa	3,775.3	+ 160.3	3,935.6